

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของวิทยานิพนธ์

เท่าที่ผ่านมาในการศึกษาวิชาสถาปัตยกรรม หอแง เป็นอาคารที่ถูกอ้างถึงบ่อยครั้งเพื่อเป็นตัวอย่างของสิ่งก่อสร้างที่เลว ความคิดเช่นนี้สั่งสมอยู่ในตัวสถาปนิกอย่างหนักแน่น เป็นทัศนคติที่เห็นคล้อยตามกันไปโดยปราศจากเนื้อหาทางวิชาการคอยสนับสนุนให้น่าเชื่อถือ ขาดการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อเท็จจริง เปรียบเทียบข้อดี ข้อเสียต่าง ๆ

ในขณะที่ภายนอกวงการศึกษ หอแง กำลังก่อสร้างขึ้นมามากมายทั่วทุกหนแห่งที่ถนนตัดสร้างไปถึง การที่อาคารเกิดขึ้นมากมายและกระจัดกระจายไปในที่ต่าง ๆ ย่อมแสดงให้เห็นถึงการยอมรับในอาคารประเภทนี้

ความขัดแย้งดังกล่าว เป็นสิ่งที่น่าสงสัย เป็นแรงผลักดันให้เกิดความ ออยากรู้อยากเห็น ออยากรู้ความเข้าใจในอาคารประเภทนี้ อันเป็นมูลเหตุของการศึกษา เพื่อให้เป็นงานวิทยานิพนธ์

วัตถุประสงค์และขอบเขตของการศึกษา

วัตถุประสงค์ของงานวิทยานิพนธ์นี้ประกอบด้วย

1. เพื่อศึกษาประเด็นต่าง ๆ ที่จะเป็นพื้นฐานของการศึกษาอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นต่อไปในแนวเดียวกัน ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของหอแงและความหมายของหอแง
2. เพื่อศึกษาและสังเกต ลักษณะบางลักษณะที่น่าสนใจของอาคารประเภทหอแง โดยจะรวบรวมเข้าไว้พร้อมกับการวิเคราะห์ถึงสิ่งที่น่าสนใจในแต่ละกรณี พร้อมด้วยกรณีตัวอย่าง
3. เพื่อศึกษาหาข้อดีข้อเสีย (ปัญหา) ต่าง ๆ ในอาคารประเภทหอแง

ขอบเขตของการศึกษา ได้กำหนดให้เป็นการศึกษาในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาคาร
ห้องแถวในลักษณะกว้าง ๆ แต่จะไม่ลึกเฉพาะไปในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อให้เป็นพื้นฐานของความ
เข้าใจ และจะอ้างอิงถึงห้องแถวบางลักษณะที่เกิดขึ้นในเขตกรุงเทพฯ และใกล้กรุงเทพฯ ให้เห็นจริง
เป็นตัวอย่างประกอบเท่านั้น

วิธีดำเนินการศึกษา

ขั้นแรก เริ่มจากการวางโครงร่างเป็นหัวข้อใหญ่แล้วแตกเป็นรายการปลีกย่อยตามขอบข่าย
ของงานสถาปัตยกรรมแต่ละแขนง จากนั้นจึงพิจารณาในแต่ละหัวข้อพร้อมกับคาดคะเนผลที่จะได้รับ
รวมทั้งความเป็นไปได้ในการเก็บหาข้อมูล ซึ่งสุดท้ายได้เลือกเอาบางหัวข้อเท่านั้นที่มีความสำคัญและ
สัมพันธ์กัน อันเป็นเนื้อหาในวิทยานิพนธ์นี้ เพราะเหตุที่วิชาการสถาปัตยกรรมครอบคลุมเนื้อหาออกไป
อย่างกว้างขวาง จึงทำให้ไม่อาจจะศึกษาได้ครบถ้วนทุกประเด็น

ขั้นที่สอง แยกงานออกเป็นสองลักษณะ คือ การค้นคว้าจากเอกสารและหนังสือและการออก
สังเกตลักษณะอาคาร

- การค้นคว้า ได้ค้นหนังสืออ่านที่คาดว่าจะมีความเกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นหนังสือและ เอกสารอื่น ๆ
ซึ่งล้วนมีคุณค่าควรแก่การเชื่อถือได้ จากการอ่านทำให้เกิดความเข้าใจขั้นมูลฐานและ
ข้อสังเกตที่ยังกระจัดกระจายขาดความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน
- จากการสังเกตลักษณะอาคาร ได้ออกสังเกตพร้อมกับบันทึกส่วนของอาคารที่มีลักษณะ
น่าสนใจควรแก่การศึกษาเป็นภาพถ่ายไว้ประกอบการอธิบายและใช้ประโยชน์ในการยก
ตัวอย่างประกอบ เป็นลักษณะการค้นหาค้นหาตามความเป็นจริง ไม่ใช่การสำรวจเพื่อใช้เป็น
ข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ทางสถิติ

อนึ่ง การค้นหาค้นหาตามความเป็นจริงนั้นเป็นลักษณะงานที่ไม่บอกจำนวนที่แน่ชัด เป็นแต่เพียงการ
บอกว่ามีลักษณะเช่นนั้นเกิดขึ้นจริงเท่านั้น ทำให้เกิดสมมติฐานขึ้นมา หลายประเด็น ขวนให้
สำรวจวิเคราะห์ว่ามีปริมาณเป็นจริงเท่าไร เพื่อเป้าหมายของการค้นคว้าวิจัยขั้นต่อไป

ขั้นสุดท้าย วิเคราะห์ผลการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือและเอกสารต่าง ๆ รวมทั้งผลการ
ออกสังเกตลักษณะอาคาร ตามโครงเรื่องตามหัวข้อที่ได้จัดวางไว้แล้ว ให้เกิดความสัมพันธ์ต่อเนืองกัน
โดยการบันทึกผลจากการศึกษาเป็นหมวดหมู่อย่างชัดเจนแล้วสรุปผลเป็นข้อเสนอนะ

การสำรวจงานศึกษาในแนวเดียวกัน

ปัจจุบันการศึกษาทางสถาปัตยกรรมซึ่งมีผลงานเป็นบทความหรือข้อเขียน (ไม่ใช่เป็นงาน
ออกแบบทางกายภาพ) ยังคงมีปริมาณน้อย จากการค้นหาจึงไม่พบผลงานศึกษาในเรื่องทำนองเดียวกัน
จึงต้องศึกษาจากหนังสือและเอกสารอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องเพื่อเป็นการบุกเบิกในการศึกษาตามแนว
ทางที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งเป็นเหตุผลประการหนึ่งที่เน้นให้ต้องศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับห้องแถวในชั้น
มูลฐานทั่ว ๆ ไปเสียก่อนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อันเป็นผลให้วิทยานิพนธ์นี้ต้องลงไปในเรื่องที่เป็น
หัวใจสำคัญ และไม่กระชับเท่าที่ควร

ประโยชน์ที่จะได้รับจากวิทยานิพนธ์นี้

ประโยชน์จากวิทยานิพนธ์นี้ประกอบด้วย

1. เกิดความเข้าใจความหมายของห้องแถวและประวัติความเป็นมาของห้องแถว
อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการศึกษาอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นต่อ ๆ ไปในแนวเดียวกัน
2. เป็นแนวทางสำหรับการศึกษาเป็นกรณีเฉพาะในประเด็นที่น่าสนใจให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
โดยอาจวิจัยวิเคราะห์ในด้านปริมาณที่เป็นจริง เป็นต้น
3. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการออกแบบแก้ไข ปรับปรุงลักษณะห้องแถวให้ดียิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุป ผลของการศึกษานี้ ย่อมทำให้เกิดความเข้าใจเรื่องราวบางส่วนที่เกี่ยวข้อง
กับห้องแถวได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ทำให้ได้ข้อสรุปและข้อเสนอนะบางประการที่มีผลต่อการออกแบบปรับปรุง
แก้ไขอาคารห้องแถวให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ หรืออย่างน้อยที่สุดจะทำให้ไม่พยายามทำในสิ่งที่จะก่อให้เกิด
ปัญหาเพิ่มขึ้น เพราะมีความเข้าใจมากขึ้น

นิยามของคำต่าง ๆ ที่ใช้ในวิทยานิพนธ์นี้

อาคารน้อยชั้น (low-rise)	หมายถึง	อาคารที่มีความสูง 1-2 ชั้น
อาคารหลายชั้น (medium-rise)	"	อาคารที่มีความสูง 2-6 ชั้น
อาคารหลากชั้น (high-rise)	"	อาคารที่มีความสูง 6 ชั้นขึ้นไป
อาคารแบบทวีประโยชน์ (bi-functional building type)	หมายถึง	อาคารที่มีประโยชน์ใช้สอยสองประการในอาคารเดียวกัน เช่น อาคารห้องแถว ซึ่งใช้เป็นทั้งที่พักอาศัยและใช้ ทำการค้า
รูปลักษณะ	หมายถึง	ลักษณะภายนอกของอาคารที่มองเห็นได้
การยึดรูปแบบ (schematization)	หมายถึง	ความคุ้นเคยต่อรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งจากประสบการณ์ ที่แล้มาแล้ว รูปแบบนั้น ๆ ยังคงอยู่เมื่อเกิดเงื่อนไข คล้ายหรือซ้ำกับเงื่อนไขเดิมขึ้นมาใหม่ เช่น พ่อเคย อยู่อาศัยและค้าขายในห้องแถวเมื่อลูกยังเป็นเด็กที่ ต่างจังหวัด ปัจจุบันลูกโตขึ้นมา กำลังจะย้ายเข้า กรุงเทพฯ โดยคิดเช่าห้องแถวอยู่อาศัย ทั้งใช้เป็น สำนักงานด้วย ความคิดของลูกที่คุ้นเคยอยู่กับห้องแถว เมื่อยังเป็นเด็กเป็นประสบการณ์ที่แล้มาแล้ว ที่ทำให้ลูก เมื่อโตขึ้นแล้ว ยังคงยึดในรูปแบบเดิมว่าจะอยู่ห้องแถว